

Таким чином, можна зробити висновок, що інформаційний розвиток сільських територій є одним шляхів зростання аграрного сектора економіки, застосування інновацій, підвищення якості життя. У зв'язку з цим діяльність публічної адміністрації має бути спрямована на усунення чинників, що обумовлюють інформаційну нерівність жителів сільських територій, як в аспекті доступу до якісних інформаційних продуктів, так і їх використання в професійній діяльності та повсякденному житті. Необхідна розробка та впровадження інформаційної політики щодо інтеграції сільських територій в національний та світовий інформаційні простори, що може бути предметом подальших розвідок в цьому напрямку.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 13. ст.90
2. Павлов О. І. Ідентифікація сільських територій України як периферійних: теорія та практика. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. № 6. С. 20-27.
3. Плотнікова М. Ф. Інноваційно-інвестиційна практика сільського розвитку як стійкої суспільно-економічної системи. Актуальные проблемы инновационной экономики. 2016. № 1. С. 37- 44.
4. Притула, Х. М. Класифікація сільських територій у контексті формування пріоритетів їх розвитку: регіональні акценти. Економіка АПК. 2013. № 9. С. 71-78.
5. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.
6. Плотнікова М. Ф. Соціократія як інструмент управління розвитком сільських територій. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. № 1. С. 145-151.
7. Дзьобань О.П., Жданенко С.Б. Соціокультурний простір інформаційного суспільства як середовище буття сучасної людини. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2014. № 2. С. 12-21.
8. Про схвалення Концепції розвитку сільських територій. Розпорядження Кабінету Міністрів від 23 вересня 2015 р. № 995-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995-2015>.
9. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018>.

Валерій Кононенко

СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті проаналізовано становлення національної нормативно-правової бази державного регулювання у сфері інтелектуальної власності протягом 1990-х – початку 2000-х рр. У роботі проаналізовано правові акти, що приймалися в умовах демократизації суспільства та державного управління, становлення та гуманізації національного законодавства у

*ВІСНИК факультету історії, права і публічного управління
сфері інтелектуальної власності, переходу економічної моделі держави до
ринкової економіки.*

*Ключові слова: інтелектуальна власність, нормативно-правова база,
державне регулювання, Україна.*

Становлення національної системи управління у сфері інтелектуальної власності активно розпочалося з проголошенням незалежності України. Утім перші положення, що визначали державну політику у цій сфері, були прийняті на межі розпаду СРСР. Вже з прийняттям Декларації про державний суверенітет 19 липня 1990 р. Українська РСР забезпечила верховенство Конституції та законів Республіки на своїй території [1, с. 429]. Отже, правова регламентація усіх суспільних відносин, а отже і відносин у сфері інтелектуальної власності, мала здійснюватися виключно на підставі національного законодавства. Вже у лютому 1991 р. було прийнято Закон України «Про власність», у якому було зазначено, що «Об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури, мистецтва, відкриття, винаходи, промислові зразки та інші результати інтелектуальної праці» [2, с. 249]. У даний пункт (пункт 2) статті 13 у 1995 р. були внесені зміни, за якими він був доповнений іншими об'єктами інтелектуальної власності (корисними моделями, знаками для товарів і послуг).

З проголошенням України як самостійної держави суттєво змінились підходи до регулювання суспільних відносин. Демократизація суспільства, відхід від адміністративно-командної економічної моделі, гуманізація національного законодавства та запровадження ринкових відносин передбачали суттєві зміни в охороні об'єктів інтелектуальної власності. Виникла нагальна потреба створення власного законодавства в сфері інтелектуальної власності, приведення його у відповідність до міжнародного законодавства [3, с. 95].

Одним із перших національних нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності стало «Тимчасове положення про правовий захист об'єктів промислової власності і раціоналізаторських пропозицій», що було затверджене указом Президента України від 18 вересня 1992 р. Даний нормативно-правовий акт був направлений на регулювання відносин, що пов'язані з визнанням прав автора раціоналізаторської пропозиції, та регулюванням майнових та пов'язаних з ними особистих немайнових відносин, що виникали у зв'язку зі створенням, правовою охороною та використанням винаходів, промислових зразків, товарних знаків і знаків обслуговування, які законодавець відніс їх до об'єктів промислової власності [4]. Зауважимо, що це був перший нормативно-правовий акт, де у національному законодавстві знайшло своє відображення поняття «промислова власність» та «об'єкти промислової власності». Дане Положення зберегло свою дію до сьогоднішнього дня. Утім, із середини 1990-х рр. правова охорона переважної більшості об'єктів промислової власності врегульована спеціальними законами, а у частині державного регулювання у сфері визнання раціоналізаторської пропозиції нормативно-правовий акт не втратив своєї актуальності й до сьогодні.

Також, право на об'єкти інтелектуальної власності знайшло своє відображення у статті 9 «Основ законодавства України про культуру» від 14 лютого 1992 р. (втратили чинність 14 січня 2011 р.). У них у статті 5 серед

прав у сфері культури було проголошено право на захист інтелектуальної власності, а у статті 9 було зазначено, що твори літератури та мистецтва є інтелектуальною власністю їх творців, а захист права на інтелектуальну власність та охорона авторських прав регулюються спеціальним законодавством і нормами міжнародного права [5, с. 294].

Фактично із 1992 р. починає формуватися національна система державного управління у сфері інтелектуальної власності і утворюються уповноважені у цій сфері органи державної влади: Державне патентне відомство України (Держпатент України) (січень 1992 р.); Державне агентство України з авторських і суміжних прав (ДААСП України) (березень 1992 р.); Науково-дослідний центр патентної експертизи (НДЦПЕ) (березень 1992 р.). Також у серпні цього року на території України було продовжено дію кількох міжнародних нормативно-правових актів: Паризької конвенції про охорону промислової власності, Договору про патентну кооперацію та Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків [6, с. 146].

Важливим етапом у становленні державного регулювання у сфері інтелектуальної власності став 1993 р. Із підписанням Угоди про заходи щодо охорони промислової власності й створення Міждержавної ради з питань охорони промислової власності країн СНД у березні 1993 р. було прийнято ряд нормативно-правових актів направлених на регулювання процесу володіння, користування і розпорядження об'єктами інтелектуальної власності: Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» (квітень 1993 р.); Закон України «Про видавничу діяльність» (червень 1993 р.); Закон України «Про науково-технічну інформацію» (листопад 1993 р.) [6, с. 146].

Активізації процесу сприяв початок вступу України 30 листопада 1993 р. до Світової Організації Торгівлі (СОТ), коли до Секретаріату Генеральної угоди з тарифів і торгівлі було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до організації (ГАТТ діяла до 1994 р. і була попередницею СОТ). З поданням заявки Україна зобов'язувалася привести національне законодавство у сфері інтелектуальної власності до міжнародних стандартів. Лише у грудні 1993 р. постановою Верховної Ради України підтверджено участь України у Всесвітній конвенції про авторське право 1971 р. та прийнятті закони України «Про телебачення і радіомовлення», «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки та знаки для товарів і послуг».

Конституція України від 28 червня 1996 р. закріпила сформульовані у попередніх нормативних актах загальні положення інтелектуальної власності та проголосила основні принципи реалізації прав у цій сфері. Зокрема, стаття 41 гарантує, що «кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності», а статтею 54 громадянам «гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї

інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом» [7].

До початку 2000 р. було прийнято переважну більшість нормативно-правових актів направлених на регулювання у сфері інтелектуальної власності: Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) (1994 р.), Постанова Кабінету Міністрів України про тимчасовий порядок видачі патентів України на винаходи без проведення експертизи заявок по суті (1994 р.), Постанова Верховної Ради України «Положення про порядок оформлення та використання прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки, що становлять державну таємницю» (1995 р.), Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів» (1995 р.), Постанова Кабінету Міністрів України «Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва» (1995 р.), Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (1996 р.), Закон України «Про видавничу діяльність» (1996 р.), Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» (1997 р.), Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» (1999 р.).

Протягом 2000 р. було прийнято низку Законів України направлених на вдосконалення системи державного регулювання у сфері інтелектуальної власності. Серед них: «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», «Про приєднання України до Протоколу до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків», «Про приєднання до Ніццької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків», «Про ратифікацію Угоди про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних позначень», «Про ратифікацію Угоди про припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності», а також Постанову Кабінету Міністрів України «Про утворення Міжвідомчого комітету з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності» [8].

З прийняттям Цивільного Кодексу України у січні 2003 р. фактично було завершено становлення загальної структури національної системи законодавства державного регулювання у сфері інтелектуальної власності. Питанням інтелектуальної власності присвячена книга четверта «Право інтелектуальної власності», що включає окремі глави 35–46 щодо загальних положень інтелектуальної власності та правової охорони конкретних об'єктів інтелектуальної власності [9]. Погоджуємось із думкою дослідниці О. Головної, що Цивільному кодексу України належить центральна роль в ієрархії системи законодавства в сфері інтелектуальної власності [3, с. 95].

Це не означає, що система законодавства у цій сфері правових відносин не потребує вдосконалення. Насамперед, Україна, як учасниця міжнародної системи регулювання у сфері інтелектуальної власності, має остаточно узгодити національне законодавство у цій сфері з міжнародним. Окрім того, на нашу думку, варто повернутися до актуального питання створення єдиного кодифікованого нормативно-правового акту щодо правового регулювання у сфері інтелектуальної власності – Кодексу інтелектуальної власності, яким би завершилось формування єдиної узгодженої та структурованої національно-правової системи державного

регулювання у сфері інтелектуальної власності. До того ж, ця система буде постійно потребувати вдосконалення, як і вдосконалюються технології ведення інтелектуальної творчої діяльності по створенню об'єктів інтелектуальної власності.

Таким чином, до середини 2000-х рр. переважно склалася єдина ієрархічна структурована система законодавства у сфері інтелектуальної власності, основою якої є Конституція України, що визначає основні положення володіння, користування та розпорядження об'єктами інтелектуальної власності, а її стрижневим елементом є Цивільний кодекс України. Єдину структуру законодавства державного регулювання у сфері інтелектуальної власності доповнюють закони України, що регулюють охорону окремих об'єктів інтелектуальної власності, та підзаконні нормативно-правові акти, які направлені переважно на врегулювання процедурних питань щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами інтелектуальної власності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1990. – № 31. – С. 429.
2. Закон України «Про власність» від 7 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 20. – С. 249.
3. Головка О. Генезис правової охорони інтелектуальної власності / О. Головка // Форум права. – 2008. – № 1. – С. 92–98.
4. Тимчасове положення про правову охорону об'єктів промислової власності та раціоналізаторських пропозицій в Україні від 18 вер. 1992 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/479/92>.
5. Основи законодавства України про культуру від 14 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 21. – С. 294.
6. Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні: монографія / кол. авт.: Г.П. Клімова, С.М. Іванов, Л.С. Шевченко та ін.; за ред. Ю.Є. Атаманової, Г.П. Клімової. – Х.: Право, 2015. – 450 с.
7. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – С. 141.
8. Паладій М. Проблеми нормативно-правового забезпечення функціонування сфери інтелектуальної власності України / М. Паладій // Публічне адміністрування: теорія та практика. Ел.збірник наукових праць. – 2011. – Випуск 2 (6). – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11pvmivu.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11pvmivu.pdf).
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2281#n2281>.

Сергій Лапшин, Ірина Зінько

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ (ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ МЕТОДИ)

У статті проаналізовано особливості публічного управління у освітній сфері в Україні, подано характеристику інформаційно-комунікаційних методів у вказаній сфері.